



Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Party identification and beyond

Wolters, M.

Citation

Wolters, M. (1977). Boekbespreking van: Party identification and beyond. *Acta Politica*, 12: 1977(4), 554-557.

Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451777>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451777>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

tering te denken geven. Zij kan nauwelijks reden zijn tot optimisme.

P. R. Baehr

1 Zie: Hedley Bull, 'International Theory': The Case for a Classical Approach', *World Politics*, XVIII, April 1966, 361-377.

Ian Budge, Ivor Crewe, Dennis Farlie (eds.), **Party Identification and Beyond**. Representations of Voting and Party Competition. London (Wiley) 1976, x + 393 p.

Een deel van de bijdragen aan de 'Workshop on Participation, Voting, and Party Competition', gehouden tijdens de 'Joint Sessions of Workshops of the European Consortium for Political Research' in 1974 is thans neergelegd in de voor dergelijke publikaties ongewoon samenhangende bundel 'Party Identification and Beyond'. In feite gaat het hier om meer dan een verzameling artikelen over ongeveer hetzelfde onderwerp; de redacteuren hebben heel bewust een gemeenschappelijke lijn in de betogen aangebracht die uitmondt in hun presentatie van de Likelihood Ratio Scale als alternatief voor alle bestaande ruimtelijke modellen van electorale competitie.

Blijkens mededeling van de samenstellers moet het boek gelezen worden als these, antithese en synthese, en inderdaad bestaat het uit drie delen. De these, het eerste deel, behelst de ontoereikendheid van het concept 'party identification', zelfs na de vele aanvullingen en wijzigingen, die de Michigan school door de jaren heen heeft aangebracht, en in de inleiding van de samenstellers en het hoofdstuk van Warren Miller worden getraceerd.

De kritiek van Crewe is, dat een dynamisch model van electoraal kiesgedrag, dat uitgaat van partij-identificatie, precies het tegenovergestelde voorspelt van wat in het Britse geval na 1950 zich heeft voorgedaan. Hij suggereert de oplossing voor dit probleem te zoeken in macro-sociologische en -politieke veranderingen die zich in dat tijdvak hebben voorgedaan (voortdurende economische teruggang, een neiging in campagnes valence issues te benadrukken, grotere afstand tussen partijleiding en kiezers, opkomst van de televisie).

Thomassen stuit in de Nederlandse situatie op nog merkwaardiger problemen met het concept partij-identificatie: partij-identificatie is minder stabiel dan stemgedrag; voorzover onderscheid tussen die twee kan worden gemaakt, kan dat ook verklaard worden als onbetrouwbaarheid bij het meten; en er zijn sterke aanwijzingen dat het causale verband niet van partij-identificatie naar stemvoorkeur loopt. Thomassen vermoedt dat een oplossing gevonden kan worden in de eigen aard van het stelsel van verzuiling.

Ook Kaase constateert dat respondenten hun partij-identificatie schijnen aan te passen aan hun laatste stemgedrag (in plaats van het omgekeerde zoals de theorie stelt). Budge en Farlie vergelijken de waarde van partij-identificatie als voorspelling van stemgedrag met een zelf geconstrueerde index, de Likelihood Ratio Space, die gebaseerd is op een combinatie van groepskenmerken. Zij komen tot de opmerkelijke conclusie, dat juist in Amerikaanse onderzoeken de partij-identificatie veel slechter voorspelt dan de groepskenmerken, terwijl de voorspellende kracht in een aantal Europese landen ongeveer gelijk is (maar dat laatste is wellicht niet zo verwonderlijk na Thomassen en Kaase).

Totzover de these: het concept partij-identificatie valt door de mand als er meer

mee verklaard moet worden dan een incidentele verkiezingsuitslag. Aan de gesuggereerde oplossingen moeten we vooralsnog weinig belang hechten; ze zijn van onwaarde voor de algemene politicologische theorie, al kunnen ze wellicht helpen lokale variaties te interpreteren.

Een fundamentele, theoretische, kritiek van het begrip partij-identificatie treft men merkwaardigerwijze pas aan in het derde deel. Het is het hoofdstuk van de hand van Robertson, die inderdaad kan bogen op een geslaagde poging het model van de rationele keuze van Downs nieuw leven in te blazen en empirisch toe te passen (David Robertson, *A Theory of Party Competition*, 1976). Zijn kritiek past evenwel niet erg in het straatje van de samenstellers, die hem dan ook op p. 390 naar het rijk der metafysica willen verwijzen.

De antithese wordt gevormd door de mogelijkheden, die multidimensionele schaalmethoden bieden — of althans zouden kunnen bieden. Want juist dit tweede deel moet helaas reeds bij zijn verschijnen als verouderd worden aangemerkt. In het inleidende hoofdstuk tonen de redacteuren zich kritisch t.a.v. een aantal gesignaleerde 'technical constraints', waarvan de helft inmiddels door kortelings verschenen programmatuur is verholpen, en de andere helft eerder als tekortkomingen in het gebruik van multidimensionele schaalmethoden moeten worden beschouwd. Tekortkomingen die het gevolg zouden kunnen zijn van het feit, dat multidimensionele schaalmethoden moeizaam in de psychologie in een lange formaliserende en mathematische traditie zijn ontwikkeld, en vervolgens plotseling vanwege hun 'verbeeldingskracht' in een vacuum in de politicologie zijn gearachtereerd.

Daarnaast wordt voorbijgegaan aan de echte technische onvolkomenheden — die evenwel niet zozeer beperkingen als wel vrijheden zijn. Zo vinden zowel Rusk en Borre, als Damgaard en Rusk, als Frogner, als ook Mauser en Freyssinet-Dominjon een cirkelvormige partijenstructuur, waarbij niemand zich afvraagt of de cirkelvorming wellicht een artefact van de techniek kan zijn (een veel voorkomend verschijnsel bij multidimensionele schaalmethoden). Evenmin worden stresswaarden adequaat gerapporteerd en wordt aangegeven in hoeverre de gevonden oplossing uniek is. Tenslotte moet worden betwijfeld, dat het een blijk van overeenkomst tussen twee partijen is wanneer zij beide impopulair zijn (Rusk en Borre, Frogner, Mauser en Freyssinet-Dominjon) of zij beide hetzelfde wetsvoorstel verwerpen (Damgaard en Rusk). Anderzijds is het bijzonder te waarderen, dat de beide Franse auteurs de eendimensionele ontvouwmethode van Coombs toepassen alvorens aan een meerdimensionele schaling te beginnen.

Budge, Crewe en Farlie signaleren zelf als voornaamste probleem bij dit deel, dat de gevonden ruimten ten onrechte vergeleken worden. De data van Damgaard en Rusk zijn parlementaire stemmingen en leveren een zuivere 'policy space'; in drie andere hoofdstukken wordt uitgegaan van preferentiedata, die slechts partijen- of kandidatenruimten kunnen opleveren, en in de bijdragen van Inglehart en Sidjanski en van Inglehart en Klingemann wordt in de enquête o.a. aan de respondenten gevraagd zichzelf op een 'links-rechts-schaal' te plaatsen. Met de samenstellers kan men het eens zijn dat het op zijn minst onzorgvuldig is aan te nemen, dat al deze ruimten beantwoorden aan wat b.v. in de 'economic theory of democracy' van Downs de politieke ruimte is waarbinnen zowel kandidaten als kiezer een plaats moeten hebben. Daarmee is evenwel nog niet aangetoond, dat de multidimensionele schaalmethoden geen uitkomst kunnen bieden en naar een andere techniek moet worden omgezien.

Toch is dat het uitgangspunt voor de synthese die in het derde deel ondernomen

wordt. Allereerst krijgt Ordeshook de gelegenheid de balans op te maken van de 'spatial analysis' in de lijn van Downs. Zijn conclusie is dat deze momenteel wellicht een onbevredigend model van electorale processen levert, maar er beslist geen inadequate theorie van is. Zijn verzoek om een empirische toepassing wordt prompt beantwoord in een lucide analyse van de Noord-Ierse verkiezingen van 1973 door Laver — door de auteurs beschreven als een soort 'destruction test' van het model van Downs, dat die test niettemin goed doorstaat behoudens de wijzigingen die Laver er op voorhand reeds in heeft aangebracht.

Twee hoofdstukken van Irvine figureren in feite nauwelijks binnen het kader dat de samenstellers hebben aangegeven. Robertson onthoudt zich uitdrukkelijk van een synthese, omdat hij het concept partij-identificatie aanvalt en verwerpt. De aankondigde synthese blijft in werkelijkheid beperkt tot het slothoofdstuk van Farlie en Budge, dat een aankondiging van een binnenkort te publiceren studie van beide auteurs is. Het bevat een waardevolle analyse van de ruimten, die men in dit verband kan hanteren, en van hun onderlinge relaties. Om er enkele te noemen: de 'policy space' (die de alternatieve beleidsmogelijkheden der regeerders bevat), de 'background space' (van sociaal-economische en andere karakteristieken, waaronder de opstelling van partijen in het verleden), de gecombineerde 'policy x background space', enz.

Wat de auteurs voorhebben is uiteraard de introductie van de door hen ontwikkelde Likelihood Ratio Space als panacee voor alle in these en antithese genoemde kwalen. De LiRaS is niet meer dan een samengestelde statistische index, die ruimtelijk wordt afgebeeld. De ruimte telt per definitie 1 dimensie minder dan er partijen zijn; de partijen vormen de eindpunten van de schalen; en de kiezers worden over de dimensies verdeeld naar gelang hun — op achtergrondkarakteristieken berekende — kans op elk der partijen te stemmen. Zo nodig wordt 'blanco of niet stemmen' als partij beschouwd.

Helaas wordt de LiRaS met nogal slordige argumenten verdedigd. Schrijvend over het probleem, dat partijen niet alle mogelijke beleidsopties kunnen propageren (de Conservatieven kunnen onmogelijk voor grootscheepse nationalisatie pleiten) stellen zij:

'Conversion of a pure policy space, whose defining characteristic is free movement, into a policy space with party-reserved areas, makes it very similar to party-defined space. For now the ends of the space need not be interpreted only as policy limits (100 per cent government intervention) but also as 'pure' party position' (p. 384).

Dat is natuurlijk slechts waar als men ontkent dat er verwante gematigde en extreme partijen naast elkaar kunnen bestaan — CPN naast PvdA, GPV naast ARP, RKPN naast KVP. En elders:

'LiRaS has a further advantage over dimensional analyses of this type (d.w.z. met multidimensionele schaalmethoden - MW), however, in that, by explicitly relating the dimensions of the space to the number of parties, its dimensionality will change only when the party system' (p. 390).

Bedoeld wordt uiteraard 'only when a new party comes up' — en het gebruik van het woord 'only' is voor een Nederlander bepaald komisch. Men kan toch moeilijk verdedigen, dat Huissen (ex-CHU), Noteboom (ex-D'66) of zelfs De Zeeuw (ex-KVP) nieuwe dimensies aan de Nederlandse politiek hebben toegevoegd.

Ook praktisch heeft de LiRaS niet al te veel te bieden. Een studie als van Damgaard en Rusk naar verschuivingen door de tijd is er niet mee mogelijk, want partijen zijn per definitie eindpunten van dimensies. Stemwisselingen van kiezers, en coalitievoorkeuren van kiezers en partijen kunnen er niet in afgebeeld worden. Terwijl de multidimensionele schaalmethoden de mogelijkheid bieden van een koppeling tussen ruimtelijke voorstelling en theoretische interpretatie, valt die mogelijkheid weg in het geval van de Likelihood Ratio Space.

'Party Identification and Beyond' levert een nuttige bijdrage aan het debat over de waarde van het concept 'Party identification'; het geeft een bij verschijnen reeds verouderd en onvolledig inzicht in de stand van zaken m.b.t. de toepassing van multidimensionele schaalmethoden, alsmede een waardevolle analyse van verschillende gebruiksmogelijkheden ervan; en komt tenslotte tot een weinig overtuigende synthese van 2 theoretische scholen, die zich met de verklaring van stemgedrag bezighouden.

M. Wolters

David Robertson, *A Theory of Party Competition*. London (Wiley) 1976, x + 210 p., f 50,—

Anthony Downs is er met zijn 'Economic Theory of Democracy' in geslaagd twintig jaar lang politicologen en economen te inspireren hun visie op electorale concurrentie te doordenken en geformaliseerd uiteen te zetten. Tot voor kort ontbraken evenwel empirische studies gebaseerd op deze 'spatial analysis'. Robertson heeft nu die leemtes opgevuld met een boek, dat veel biedt dat men zich op dit terrein kan wensen.

Robertson stelt zich op als een onafhankelijk, kritisch denker, die niet wenst uit te gaan van de theorie van Downs, maar een eigen, vergelijkbaar, stelsel van axiomata en afleidingen. Zelf zegt hij ervan (p 24):

'Whether the predictive theory we use can be regarded as following from Downs, and thus as an extension of his work, or better viewed as a critique of him is not for us to say. Our impression is that while what we have to say could not have begun without his previous work, the relation it bears to this original is vague'.

Een belangrijke reden voor die vaagheid is dat, anders dan Downs, Robertson zich niet stelt op het standpunt dat regeren de optimale toedeling van nut aan de burgers is, maar zijn theorie baseert op een incrementalistische visie. Daarmee komt veel van wat bij Downs tot de rationaliteit en de mobiliteit van de politici behoort op de tocht te staan.

Bovendien ziet Robertson zich gedwongen bevindingen van de politieke sociologie te incorporeren, die erop duiden dat de kiezer wellicht niet zo rationeel is als hij in de theorie van Downs wordt voorgesteld.

Anders dan Downs heeft Robertson uitdrukkelijk voor ogen de theorie te toetsen aan de (Britse) praktijk, met het gevolg dat hij aandacht moet schenken aan de (grond)wettelijke beperkingen en de politieke realiteiten die zich in het algemeen kunnen voordoen en in het bijzonder in het Britse geval. Waar Downs een sterk geabstraheerd beeld van politieke partijen schetst, dat nog het meest lijkt op de Amerikaanse partijen bij een presidentsverkiezing, moet Robertson rekening houden met partijen van meer ideologische aard, die het in de campagne moeten hebben